

Kirjallinen kysymys KK 460/2020 vp

Jussi Saramo vas

Kirjallinen kysymys osingonpesun torjumisesta ja omistusten yleisjulkisuuden turvaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Hallitus on sitoutunut edistämään sellaisia kansallisia ja kansainvälisiä ratkaisuja, jotka turvaavat ja vahvistavat Suomen veropohjaa globaalisti kestäväällä tavalla. Kuten hallitusohjelmassa todetaan, liikkuvien pääomien veropohja vuotaa. Yksi esimerkki tästä on niin kutsuttu osingonpesu.

Osingonpesu (engl. cum-ex trading tai dividend stripping) on toimenpide, jossa lähdeveroja vältetään esimerkiksi siirtämällä osakkeet osingonmaksun ajaksi edestakaisilla kaupoilla tai lainajärjestelyillä sellaiselle omistajalle, joka saa osingon verovapaasti tai alhaisemmalla prosentilla kuin tosiasiallinen omistaja.

Verohallinnon tilastojen mukaan Suomesta maksetaan vuosittain osinkoja ulkomaille noin 11 miljardia euroa. Merkittävä osa osinkovirroista on suuntautunut jo vuosien ajan maihin, joiden kanssa solmituissa verosopimuksissa on osinkoihin sovittu joko kaikkien tai joidenkin saajaryhmien osalta sovellettavaksi nollaverokantaa. Tällaisia maita ovat Iso-Britannia, Yhdysvallat, Ranska ja Irlanti. Verohallinnon mukaan tämä antaa viitteitä siitä, että osa maksetuista osingoista kierrätettäisiin kyseisten valtioiden kautta vain verosopimusetujen saavuttamiseksi.

Osinkomaksuihin liittyvä verojen välttely nousi julkiseen keskusteluun vuonna 2018, kun kansainvälinen toimittajaryhmä julkaisi ns. CumEx Files -tietovuodon asiakirjoja. Ylen MOT-ohjelman mukaan Suomen valtio menetti osinkojen pesun vuoksi arviolta 100 miljoonaa euroa vuosittain eli yhteensä 1,3 miljardia euroa vuosina 2005—2017. CumEx Files -tietovuoto on jälleen ajankohtainen, sillä sen perusteella käynnistetyissä oikeusprosesseissa jaettiin Saksassa ensimmäiset tuomiot veronkierrosta alkuvuodesta.

Vaikka suomalainen osinkoverotusjärjestelmä on suojannut Suomea veronkierron kaikkein aggressiivisimmilta muodoilta, jättää lainsäädäntö meilläkin aukkoja, jotka olisi nyt tukittava.

Hallintarekisteriä laajennettiin vuonna 2017 niin, että suomalainen sijoittaja voi säilyttää suomalaisia osakkeita hallintarekisteröitynä EU-alueella sijaitsevassa ulkomaisessa arvopaperikeskuksessa (HE 28/2016 vp). Esitystä kritisoivat asiantuntijalausunnoissaan muun muassa Verohallinto ja Keskusrikospoliisi, sillä muutos helpottaa omistuksen piilottamista veronkiertotarkoituksessa. Osakkeiden hallintarekisteröinti on Suomessa sallittu jo pitkään ulkomaisille sijoittajille.

Kirjallinen kysymys KK 460/2020 vp

Huhtikuussa 2019 vahvistettiin ennakonpidätystä, lähdeveroa ja veroviranomaisen tiedonsaantia koskevat lakimuutokset, jotka vaikeuttavat osingonpesuun tähtäävien järjestelyjen tekemistä ja parantavat verovalvonnan edellytyksiä. Hallintarekisteriä koskevat, osingonpesun torjuntaan tähtäävät uudistukset jäivät kuitenkin puolitiehen.

Tosiasialliselle edunsaajalle tulisikin nyt antaa lainsäädännössä mahdollisimman selkeä määritelmä. Erityisesti on syytä linjata, millä perusteilla muu kuin osingon nimellinen saaja voidaan katsoa sen tosiasialliseksi edunsaajaksi, jotta osingonpesuun voidaan puuttua ja ennaltaehkäistä sitä. Verohallinto pystyisi nykyistä tehokkaammin puuttumaan ongelmallisiin järjestelyihin, kun perusteet tälle olisi laissa. Lisäksi muutos olisi myös verovelvollisen etujen mukaista, sillä se parantaisi verotuksen ennustettavuutta.

Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan selvitetään, voidaanko ottaa käyttöön tosiasiallisen edunsaajan määritelmää koskeva säännös. Tätä selvitystä olisi nyt syytä vauhdittaa.

Maiden välisiä verosopimuksia sovellettaessa tosiasiallinen edunsaaja määräytyy kuitenkin kansallisen lain sijaan verosopimuksen perusteella. OECD:n Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) -hankkeessa sovittiin verosopimusten väärinkäyttöä koskevasta yleisestä veronkiertonormista. Tämä sisältyy monenkeskiseen verosopimukseen, johon Suomi liittyi vuonna 2019. Tämä vaikuttaa useimpiin verosopimuksiimme, mutta Suomen olisi kuitenkin tarpeen neuvotella verosopimuskeinottelua rajoittava säännös myös niihin verosopimuksiin, joita säännös ei vielä koske. Ennen kaikkea tulisi neuvotella uudelleen niitä verosopimuksia, joissa lähdeverotus estetään kokonaan. Tämä ennaltaehkäisisi lähdeveron välttämiseen tähtääviä järjestelyjä. Hallitusohjelman mukaan hallitus on tarvittaessa valmis kahdenvälisen verosopimusten uudelleen neuvotteluun, mikäli se on verovälttelyn estämiseksi tarpeen.

Selkeyden vuoksi olisi syytä selvittää myös sitä, olisiko osinkoihin liittyvään aggressiiviseen verosuunnitteluun syytä puuttua kirjaamalla monenkeskisen verosopimuksen yleinen veronkiertosäännös myös Suomen verolainsäädäntöön. Tällöin voitaisiin luoda myös sen soveltumisen ennustettavuutta parantavia kriteereitä.

Lisäksi on huomioitava, että hallintarekisteröinnin käytön sallimisen myötä suomalaiset osakkeenomistajat eivät ole enää entiseen tapaan yleisöjulkisuuden piirissä. Jo hallintarekisterin laajentamisen yhteydessä vuonna 2017 eduskunta edellytti hallitusta valmistelemaan lainsäädäntöön tarvittavat muutokset, joilla turvataan suoran omistuksen tasoinen omistustietojen julkisuus. Yleisöjulkisuutta koskeva lainsäädäntö ei kuitenkaan edellisen hallituksen aikana edennyt. Nykyinen hallitus on sitoutunut selvittämään, voidaanko myös pörssiyhtiöiden hallintarekisteröityjen osakkaiden tiedot asettaa saataville julkiseen rekisteriin. Tämä olisi tärkeää, jotta esimerkiksi tiedot sisäpiirikaupoista tai vaikutusvaltaisten henkilöiden sidonnaisuuksista voitaisiin tuoda julkisuuteen.

Koronakriisin jälkeisessä jälleenrakennuksessa on entistäkin tärkeämpää puuttua aggressiiviseen verosuunnitteluun tiivistämällä veropohjaa ja estämällä kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvää verovälttelyä. Ulkomaille maksettavien osinkojen summa on huomattava, ja siksi on tärkeää, että Suomen verotusoikeus tulon lähdevaltiona turvataan.

Kirjallinen kysymys KK 460/2020 vp

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä osingonpesun torjumiseksi ja omistusten yleisöjulkisuuden turvaamiseksi?

Helsingissä 2.6.2020

Jussi Saramo vas